

domus
medica

Patiëntenrechten: tussen taboe en werkelijkheid

W.DIJKHOFFZ

JURIDISCH ADVISEUR GROEP GASTHUISZUSTERS ANTWERPEN
WETENSCHAPPELIJK NAVORSER UNIVERSITEIT ANTWERPEN
DOCENT MEDISCH RECHT PLANTIJNHOGESCHOOL _ A'pen

MENU

domus
medica

DRIE VERHALEN

MEERKEUZEVRAGEN

JURIDISCH - ETHISCHE VRAAGSTUKKEN

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

domus
medica

VERHAAL nr. 1

Het verhaal van een Geriater.....

I. Verhaal nr.1 (Geriater)

domus
medica

- ◆ Het verhaal van een Geriater
- ◆ Meerkeuzevragen
- ◆ Juridisch-ethische vraagstukken
 - ◆ Wilsverklaringen
 - ◆ Informed refusal
 - ◆ Vertegenwoordigingsbevoegdheid
 - ◆ Euthanasie en andere medische beslissingen rond het levenseinde

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr)

domus
medica

- ◆ Op 5 augustus 2006 werd een *oudere dame van 82 jaar* ('Maria') op de afdeling Geriatrie opgenomen.
- ◆ Ze werd door de huisarts binnengestuurd omwille van *onverklaarbare koorts, ernstige vermoeidheid, vermagering en duizeligheid*.
- ◆ Als Geriater werd ik bij haar geroepen, en het eerste contact met haar vergeet ik niet snel. *'Dokter, eigenlijk wilde ik niet naar het ziekenhuis komen, maar mijn dochter heeft nogal aangedrongen. Bovendien moet het voor mij allemaal niet meer; het leven mag stoppen'*. Ze begon te vertellen over het verlies van haar man en zoon, en over het zware werk als kuisvrouw in een scholengemeenschap.
- ◆ Op het einde van het gesprek begon ze nerveus te rommelen in haar handtas, en ze haalde er een voorgedrukt papier uit. *'Hier dokter, een briefje voor euthanasie'*. Ik las haar wilsverklaring en hierin stond beschreven dat ze afdoende pijnstilling wilde, ook al had dit een levensverkortend effect. Verder stond er in dat ze niet kunstmatig in leven wilde gehouden worden en dat alle behandelingen gestopt moesten worden indien haar toestand zodanig is dat menswaardig leven onmogelijk is geworden.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr)

domus
medica

- ◆ Het is niet gemakkelijk om meteen goed te reageren op zo'n wilsverklaring, *maar ik vroeg haar wat ze onder euthanasie in deze verklaring verstaat*. 'Ze moeten het allemaal niet rekken bij mij', antwoordt ze. 'Moeten we iets actiefs doen', reageer ik. Mijn boodschap was niet erg duidelijk, want ze keek me nogal verbaasd aan. 'Ik bedoel, vraagt u ook echt euthanasie? Vraagt u dat we actief uw leven beëindigen als u zich in een bepaalde medische situatie bevindt?' 'Ja', antwoordt ze, 'desnoods geven ze me maar een spuitje'.
- ◆ Ik zag dat ze moe was, en heb het gesprek maar beëindigd. Moest ik haar nu vertellen dat het verzoek tot actieve levensbeëindiging juist niet haar verklaring staat? Ach, laten we maar even afwachten hoe het loopt
- ◆ De weken daarna gaat Maria om onverklaarbare redenen sterk achteruit. *De onderzoeken geven geen uitsluitsel over de oorzaak. Een infectieus bloedbeeld en gestegen tumormarkers blijven onverminderd aanwezig. Ze eet en drinkt weinig, en ze wordt steeds suffer. Ze lijkt gelukkig wel rustig en pijnvrij te zijn. De intraveneuze medicatie slaat ook niet erg aan*

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr)

domus
medica

- ♦ Maria heeft niet meer gesproken over de wilsverklaring en haar wens tot euthanasie, maar ik heb het ook niet echt meer aangehaald. Ik voel mij schuldig. *Haar dochter brengt de wilsverklaring wel weer ter sprake, en ze vraagt uitdrukkelijk dat we de wens van haar moeder respecteren.* Uit de woorden van de dochter blijkt dat ook dat zij de verklaring van haar moeder beschouwt als een *euthanasieverklaring*. Ik probeer haar uit te leggen dat de voorliggende wilsverklaring gericht is op het beperken van het beleid en op pijnstilling, en dat dit niet tot actieve levensbeëindiging kan leiden. 'Zelfs al zou het een euthanasieverklaring zijn geweest, dan nog is de medische toestand niet van dien aard dat euthanasie mogelijk wordt', leg ik verder uit.
- ♦ In de lijn van de wil van de moeder en haar precare medisch situatie, *besluiten we Maria palliatief te verzorgen.* Maria is relatief rustig ('licht gekreun'), maar de dochter ervaart het "wachten" op de dood als zeer stresserend. *Het lichte gekreun van haar moeder, dat bij wisselhouding toeneemt, maakt de dochter steeds meer van slag.* Het duurt allemaal te lang en de druk wordt groot. *Ik besluit - in overleg met de dochter - dan maar de pijnstilling te verhogen en sedatie op te starten.....*

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) - meerkeuzevraag

domus
medica

In de wilsverklaring van Maria staat onder meer dat ze niet kunstmatig in leven wilde gehouden worden en dat alle behandelingen gestopt moesten worden indien haar toestand zodanig is dat menswaardig leven onmogelijk is geworden.

Is dit een juridisch afdwingbare bepaling?

1. Ja, want het is een negatieve wilsverklaring in de zin van de patiëntenrechtenwet en aldus juridisch bindend en afdwingbaar.
2. Nee, want het een positieve wilsverklaring en dus niet juridisch bindend
3. Nee, want de wens van Maria voldoet niet aan de inhoudelijke eisen van een negatieve wilsverklaring in de zin van de patiëntenrechtenwet en kan derhalve niet juridisch bindend zijn.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) - meerkeuzevraag

domus
medica

In de wilsverklaring van Maria staat onder meer dat ze niet kunstmatig in leven wilde gehouden worden en dat alle behandelingen gestopt moesten worden indien haar toestand zodanig is dat menswaardig leven onmogelijk is geworden.

Is dit een juridisch afdwingbare bepaling?

1. Ja, want het is een negatieve wilsverklaring in de zin van de patiëntenrechtenwet en aldus juridisch bindend en afdwingbaar.
2. Nee, want het een positieve wilsverklaring en dus niet juridisch bindend
3. **Nee, want de wens van Maria voldoet niet aan de inhoudelijke eisen van een negatieve wilsverklaring in de zin van de patiëntenrechtenwet en kan derhalve niet juridisch bindend zijn.**

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) - meerkeuzevragen

domus
medica

Het verhogen van de pijnstilling en het opstarten van sedatie is in casu:

- Euthanasie
- Is het eindigen van iemands leven zonder verzoek van de patiënt
- Is pijn- en symptoombestrijding met een mogelijk levensverkortend effect op basis van een informed consent van de vertegenwoordiger en de wilsverklaring van Maria.
- Is geen euthanasie, maar kan afhankelijk van de intentie van de arts gekwalificeerd worden als punt 2 of punt 3.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) - meerkeuzevragen

Het verhogen van de pijnstilling en het opstarten van sedatie is in casu:

- Euthanasie
- Is het eindigen van iemands leven zonder verzoek van de patiënt
- Is pijn- en symptoombestrijding met een mogelijk levensverkortend effect op basis van een informed consent van de vertegenwoordiger en de wilsverklaring van Maria.
- **Is geen euthanasie, maar kan afhankelijk van de intentie van de arts gekwalificeerd worden als punt 2 of punt 3.**

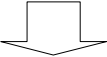

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken

1. **Informed consent**
 1. Informed refusal
 2. Wilsverklaringen
2. **Vertegenwoordigingsbevoegdheid**
3. **Euthanasie en andere medische beslissingen rond het levenseinde**

PRECEDENT AUTONOMY

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken

ACHTERGROND (INFORMED CONSENT, REFUSAL, WILSVERKLARINGEN,..)

Uitgangspunt: inbreuk op de fysieke integriteit = strafbaar.
Strafrecht : rechtvaardigingsgronden: bvb. op basis van een wettelijk voorschrift

- ☞ **Expliciet wettelijk voorschrift : euthanasie; abortus**
- ☞ **Impliciet wettelijk voorschrift : WUG**
 - ☞ **Wetgever heeft het beroep van geneesheer geregeld..**
- ☞ **VOORWAARDEN**
 - ☞ **THERAPEUTISCH**
 - ☞ **INFORMED CONSENT** →

Informed consent
 Informed refusal
 Wilsverklaringen
 - ☞ **GEEN FOUT**
 - ☞ **BEVOEGDE BEROEPSBEOEFENAAR**

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken

8 §4, LL Patiëntenrechtenwet = schriftelijke negatieve wilsverklaring

- ◆ **Negatieve wilsverklaring :**
 - ◆ **niet - handelen versus handelen: negatief versus positief.**
 - ◆ **Positieve wilsverklaring (afdoende pijnstilling, euthanasie,..)**
- ◆ **Wilsbekwaam bij opstellen van de verklaring**
- ◆ **Juridisch bindend.: ‘dient weigering te worden geëerbiedigd’.**
 - ◆ **<> Orde van Geneesheren: ‘uitzichtloze situaties’**
 - ◆ **<> Nederland: ‘afwijken indien gegronde redenen’**
 - ◆ **<> H.Nys: enkel als benoemde vertegenwoordiger zich er op beroept. (juncto artikel 15)**

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken		
◆ Recht op toevoeging aan patiëntendossier ◆ Van toepassing (zolang niet herroepen) ◆ Wilsonbekwaam ◆ Schriftelijk ◆ Duidelijk en precies ('welomschreven tussenkomst') ◆ Verhaal nr. 1 ◆ Geen model van de wetgever		
<i>"Indien de patiënt toen hij nog in staat was de rechten zoals vastgelegd in deze wet uit te oefenen, schriftelijk te kennen heeft gegeven zijn toestemming tot een welomschreven tussenkomst van de beroepsbeoefenaar te weigeren, dient deze weigering te worden geëerbiedigd zolang de patiënt ze niet herroept op een moment dat hij in staat is om zijn rechten zelf uit te oefenen."</i>		
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

VOORAFGAANDELIJK NEGATIEVE WILSVERKLARING MET HET VERZOEK OM BEPAALDE MEDISCHE TUSSENKOMSTEN NIET MEER TE STELLEN.		
[Gelieve deze verklaring eigenhandig over te schrijven en aan te vullen]		
Ondergetekende, Mevr. / Mr., verzoekt voor het geval zij/hij niet meer in staat is tot enige wilsuiting en zich in een volgende fysieke en/of mentale toestand verkeert [Omschrijf zo exact mogelijke de toestand die in gedachte heeft]		
dat volgende medische handelingen niet meer worden aangevat [omschrijf zo exact mogelijk welke interventies meer mogeplaatsvinden]		
Mogelijke interpretatieproblemen van deze wilsverklaring dienen uitdrukkelijk besproken te worden met vriend, benoemde vertegenwoordiger.... (echtgenoot, wettelijk samenwonende partner, dochter,) en/of (huisarts, specialist, echtgenoot, wettelijk samenwonende partner, dochter, vriend, benoemde vertegenwoordiger ..)		
De persoonlijke gegevens van de ondergetekende luiden als volgt:		
? naam en voornaam:		
? hoofdverblijfplaats:		
? volledig adres:		
? identificatienummer in het Rijksregister:		
? geboortedatum en geboorteplaats		
Ondergetekende verklaart dat de ze verklaring vrij en bewust werd opgesteld.		
Deze negatieve wilsverklaring heeft bindende kracht, zoals is bepaald door artikel 8.4 wet betreffende de rechten van de patiënt van 22 augustus 2002.		
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken <u>8 §4 = Informed Refusal (geïnformeerde weigering)</u> ◆ De patiënt heeft het recht om de in § 1 bedoelde toestemming voor een tussenkomst te weigeren of in te trekken. ◆ Op verzoek van de patiënt of de beroepsbeoefenaar wordt de weigering of intrekking van de toestemming schriftelijk vastgelegd en toegevoegd aan het patiëntendossier.... Bvb. weigeren van chemotherapie. Grondslag: fysieke integriteit, vrijheid van godsdienst. Voorwaarden: ◆ Toevoegen of optekenen (op verzoek p/b). ◆ "Informed" Refusal= met kennis van zaken... ◆ Kwaliteitsvolle dienstverstrekking. Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel	
---	---

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken <u>Wilsonbekwaam? ('Maria in het verhaal van de Geriatr')</u> ◆ Ja.....vertegenwoordiger ◆ Definitie? (raadgevend comité bio-ethiek) ◆ Juridisch onbekwaam, maar ook de juridisch wilsbekwame personen die feitelijk onbekwaam zijn door ziekte, ongeval.. ◆ Beroepsbeoefenaar vult dit in.. ◆ QUID TIJDELIJKE EN OMKEERBARE WILSONBEKWAAMHEID? ◆ Narcose ◆ Palliatieve sedatie ◆ Koorts, dehydratie.. ◆ Betrokkenheid. Art. 13 § 2. De patiënt wordt zoveel als mogelijk en in verhouding tot zijn begripsvermogen betrokken bij de uitoefening van zijn rechten Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel	
--	---

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken		
 Statuut: ouders of voogd (wettelijke vertegenwoordiger) 2. Geen statuut → vertegenwoordiger a) schriftelijk mandaat: (benoemde vertegenwoordiger) b) cascadesysteem: (informele vertegenwoordiger) - echtgenoot/partner - meerderjarig kind - één ouder - meerderjarig broer/zus - beroepsbeoefenaar		
 Beslissingsmacht Rechten van de patiënt Afwijken van beslissing in multidisciplinair overleg/ documenteren Belang Bedreiging van diens leven of een ernstige aantasting van diens gezondheid Uitzondering: Benoemde vertegenwoordiger.		
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken		
<u>Euthanasie en andere medische beslissingen rond het levenseinde</u>		
◆ Verhaal van de Geriatr: palliatieve sedatie + pijnstilling.. ◆ MBL / EDL's; ◆ hulp bij zelfdoding; ◆ levensbeëindiging door toediening van letale(dodelijke) middelen zonder uitdrukkelijk verzoek van de patiënt; ◆ levensbeëindiging door de intensivering van pijn- en/of symptoombestrijding; ◆ niet-behandelingsbeslissingen; ◆ gecontroleerde of palliatieve sedatie. ◆ Euthanasie		
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken <u>Euthanasie en andere medische beslissingen rond het levenseinde</u> ◆ <u>Vooreerst</u> kan het gebeuren dat men pijnbestrijding beoogt, waarvan men weet dat het een levensverkortend effect heeft, maar het informed consent kreeg. ◆ wilsverklaring van Maria, toestemming dochter. ◆ <u>Ten tweede</u> kan het gebeuren dat men pijnbestrijding beoogt, waarvan men weet dat het een levensverkortend effect heeft, maar waarbij men niet het informed consent vraagt. ◆ Fout – causaliteit - schade	
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel 	

I. Verhaal nr.1 (Geriatr) – juridische vraagstukken. ◆ <u>Ten derde</u> kan het gebeuren dat de toediening van pijnbestrijding (al dan niet gecombineerd met een sedativum) niet gericht is op de eigenlijke pijnbestrijding (of op disproportionele wijze), maar juist op het beëindigen van het leven. ◆ Doodslag of moord ◆ Noodtoestand ◆ <u>Een vierde situatie</u> zou mogelijks de situatie kunnen zijn waarin een arts verkeerdelijk een letaal product zou hebben ingespoten, wat dan een vervolging wegens onopzettelijke doding tot gevolg kan hebben. De vraag is natuurlijk hoe deze intentie bewezen moet worden ◆ Onopzettelijke doding. ◆ Fout-schade-causaliteit	
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel 	

Verhaal nr. 2

Het verhaal van een zoon.....

II. Verhaal nr.2 (Zoon)

- ◆ Op 58 jaar ontdekte de arts borstkanker bij Els, mijn moeder. Een groot aantal lymfeklieren waren positief bij de diagnose van de kanker en de prognose was ronduit slecht. Dit vernam ik als eerste van de specialist zelf, vlak na haar ingreep. Mijn vader stond erbij en keek ernaar. Hij zweeg, en het was alsof hij het niet had gehoord. Vlak na het gesprek met de specialist gingen we de kamer van mijn moeder binnen. Ze vroeg niets, en iedereen zweeg. Die dag keek ik voor het eerst niet meer recht in haar ogen.
- ◆ Lange reeksen chemotherapie volgden elkaar op en de prognose van één jaar werden vier jaar. Vier keer het laatste kerstfeest, vier keer kreeg 'gelukkig nieuwjaar' een wrange nasmaak. Mijn moeder bewees elk jaar opnieuw dat ze de strijd met de dood 'meester' was, en dat elk (on)gesproken woord in die richting haar doodswens betekende. En mijn vader? Die werd razend bij elke twijfel en angst in mijn woorden. Negatief was ik, een geboren pessimist en ik moest blij zijn dat ze 'genezen' was. De specialisten waren verwonderd over haar geesteskracht, en lieten mijn ouders in de waan over de ware negatieve progressie van de ziekte. Nochtans hebben zij mij meermaals gezegd, dat ze wel voldoende duidelijk zijn geweest.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon)

domus
medica

- ◆ De huisarts, die ik al mijn hele leven kende, liet het grootste werk over aan de specialisten. Kon hij er niet doorgeraken? Kon hij niet gewoon spreken over haar toestand, zonder al het gras onder haar voeten weg te maaien? Is er niet zoiets 'in-between', of wachten we op de waarheid op het moment van de waarheid? Hij leek eerder een buitenlander dan een reisgenoot. Hij kwam voor de verlengingen van de medicatie, maar de behandeling van de kanker (*in de brede zin van het woord*) was voor de specialist.
- ◆ In het jaar 2002 (-03) vormde de euthanasiewet het middelpunt van de belangstelling. Het verhaal van Mario Verstraeten als eerste euthanasiepatiënt (30/09/2002) bleef mij sterk bij. Niet echt omwille van Mario Verstraeten zelf, maar omwille van het gesprek met mijn moeder. Het was nog voor haar diagnose van haar borstkanker. *'Ik begrijp die Mario Verstraeten. Ik zou ook precies willen weten hoe het met mij gesteld is, en ik zou ook 'vat' op mijn sterven willen hebben. Mij moeten ze dus ook maar een spuitje geven als ik zo ernstig ziek ben, of als ik een ongeneeslijke kanker heb'*. Nadien heeft ze het woord euthanasie nooit meer in haar mond genomen....

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon)

domus
medica

- ◆ Drie maanden voor haar overlijden (nog 39 kg zwaar), was spreken over ziekte en sterven nog steeds een taboe. Voor mijn vader, voor de huisarts en voor enkele specialisten. De enkeling die een poging deed, werd afgestraft. Ook ik dus. Haar negatie, versterkt door mijn vader, had zelfs tot gevolg dat ze de meest elementaire geneesmiddelen zoals pijnmedicatie weigerde en dat ze een uitgelezen kandidaat werd voor therapeutische hardnekkigheid. Zowel mijn vader als mijn moeder weigerde in het ziekenhuis in te gaan op het voorstel van DNR moest er zich in die zin iets voordoen. Reanimatie moest plaatsvinden..
- ◆ Drie weken voor haar overlijden werd ze met momenten erg verward en onrustig. Ze werd thuis verzorgd, maar zonder echte palliatieve hulpverlening. Ook dit was het resultaat van de gecultiveerde negatie van haar ziekte. De huisarts stelde uiteindelijk de plaatsing van een pompje voor. *'U gaat nu geen last meer voelen en vooral veel slapen'*, zei de huisarts. Dat het de voorfase van haar sterven was, werd niet uitgesproken. Ze had veel vertrouwen in haar huisarts, en stemde dus in met het pompje. 12 dagen later overleed ze...Ik bleef zitten met het idee dat we zonder haar toestemming – die we misschien nooit zouden hebben gekregen – haar dood hebben opgedrongen.
- ◆ Na het overlijden van mijn moeder heb ik dan ook een andere huisarts in het dossier van mijn moeder laten kijken, en dit om iets meer zicht te krijgen op het besluitvormingsproces en de negatie van mijn moeder. Helax... teruggevonden, zeg maar zeer weinig tot niets.....

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon)	
◆ Het verhaal van een Zoon ◆ Meerkeuzevragen ◆ Juridisch-ethische vraagstukken ◆ Het recht op niet weten ◆ Beroepsgeheim - vertrouwenspersoon ◆ Het recht op niet weten en de therapeutische exceptie ◆ DNR-PROTOCOL	

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen	
Werd hier het recht op weten geschonden? 1. Nee, want het recht op niet weten werd gerespecteerd. 2. Ja, want men had moeten vragen of zij haar diagnose en prognose wilde kennen, waardoor een uitdrukkelijke weigering (met vermelding ervan in het medisch dossier) mogelijk werd en verdere communicatie kon plaatsvinden met de vertrouwenspersoon.	

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen

domus
medica

Werd hier het recht op weten geschonden?

1. Nee, want het recht op niet weten werd gerespecteerd.
2. Ja, want men had moeten vragen of zij haar diagnose en prognose wilde kennen, waardoor een uitdrukkelijke weigering (met vermelding ervan in het medisch dossier) mogelijk werd en verdere communicatie kon plaatsvinden met de vertrouwenspersoon.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen

domus
medica

Werd hier het informed consent geschonden (pijnstelling / sedatie)?

- ☐ Nee, want de patiënte was akkoord met het pompje.
- ☒ Ja, want de patiënte is niet volledig geïnformeerd over de werkelijke draagwijdte en indicatie van de palliatieve sedatie, waardoor haar toestemming in essentie gebrekkig was.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen

domus
medica

Werd hier het informed consent geschonden (pijnstelling / sedatie)?

- ☒ Nee, want de patiënte was akkoord met het pompje.
- ☐ Ja, want de patiënte is niet volledig geïnformeerd over de werkelijke draagwijdte en indicatie van de palliatieve sedatie, waardoor haar toestemming in essentie gebrekkig was.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen

domus
medica

Moeten de artsen het verzoek van de man tot reanimatie inwilligen?

1. Ja, want hij is de informele vertegenwoordiger.
2. Nee, de artsen moeten op dit vlak geen toestemming krijgen..

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) -meerkeuzevragen

domus
medica

Moeten de artsen het verzoek van de man tot reanimatie inwilligen?

- 1. Ja, want hij is de informele vertegenwoordiger.***
- 2. Nee, de artsen moeten op dit vlak geen toestemming krijgen..***

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) –juridische vraagst.

domus
medica

Het recht op weten

- ◆ De wet patiëntenrechten regelt in artikel 7§1 een algemene informatieplicht over de gezondheidstoestand van de patiënt en dit buiten de context van een behandeling.
- ◆ Dit recht om te weten staat bijgevolg volkomen los van het klassieke informed consent vereiste die de behandeling voorafgaat .
- ◆ Code Gen. Artikel 33
- ◆ Mondeling, schriftelijk en duidelijke taal
- ◆ 2 uitzonderingen

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) – juridische vraagst.

domus
medica

7§3 = eerste uitzondering: Het recht op niet-weten

- ◆ Behandelbare en onbehandelbare aandoeningen.
- ◆ Uitdrukkelijk verzoek optekenen of toevoegen.
- ◆ Plicht, behalve...:
 - ◆ klaarblijkelijk ernstig nadeel voor de gezondheid van de patiënt of derden.
 - ◆ 'Andere' beroepsbeoefenaar, vertrouwenspersoon.
 - ◆ Documentatie
 - ◆ HIV : patiënt (patiëntenrechtenwet)
 - ◆ HIV : partner patiënt (andere situatie: www.ordomedic.be)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

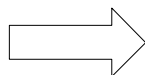
II. Verhaal nr.2 (Zoon) – juridische vraagst.

domus
medica

7§4 = tweede uitzondering: Therapeutische exceptie

Het meedelen van de informatie zal klaarblijkelijk ernstig nadeel voor de gezondheid van de patiënt meebrengen.

- ◆ uitzondering. (**advies Raadgevend Com. B**)
- ◆ klaarblijkelijk ernstig nadeel, raadplegen van andere beroepsbeoefenaar, vertrouwenspersoon, schriftelijke motivering..

FORMULIER WAARHEIDSMEDELING

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) – juridische vraagst.

domus
medica

Beroepsgeheim, vertrouwenspersonen

- ◆ **Bijstaan van patiënt (recht op informatie, klachtrecht,..)**
- ◆ **Aanpassing WPR (2006)**
 - ◆ De beroepsbeoefenaar noteert in voorkomend geval in het patiëntendossier dat de informatie, met akkoord van de patiënt, werd meegedeeld aan de vertrouwenspersoon of aan de patiënt in aanwezigheid van de vertrouwenspersoon evenals de identiteit van laatstgenoemde
 - ◆ Indien de vertrouwenspersoon wordt ingeschakeld voor het recht op inzage en/of afschrift, dan dient het verzoek van de patiënt hiertoe schriftelijk geformuleerd te worden en wordt het verzoek en de identiteit van de vertrouwenspersoon opgetekend in of toegevoegd aan het patiëntendossier

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

II. Verhaal nr.2 (Zoon) – juridische vraagst.

domus
medica

D.N.R- protocol.

- Niet- behandelingsbeslissingen;
- Orde van Geneesheren;
 - *Informed consent patiënt/vertegenwoordiger*
 - *Wel informatie, maar altijd toestemming?*
- Orde : afwijking op basis van artikel 15 WPR
- Medisch zinloos handelen
 - Eensgezindheid
 - Ontbreken van therapeutisch nut: STRAFBAAR ??

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

domus
medica

Verhaal nr. 3

Het verhaal van een Huisarts.

III. Verhaal nr.3 (Huisarts).

domus
medica

- ◆ Het verhaal van een Huisarts
- ◆ Meerkeuzevragen
- ◆ Juridisch-ethische vraagstukken
 - ◆ Patiëntendossier
 - ◆ Klachtrecht

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts).

domus
medica

- ◆ Marieke, één van mijn jongere patiënten, heeft vorig jaar zelfmoord gepleegd. Marieke was 21 jaar en was – samen met haar ouders- al meer dan 10 jaar klant van mijn huisartsenpraktijk. Ik leerde Marieke dus kennen rond haar tiende levensjaar.
- ◆ Vanaf haar pubertijd manifesteerde zich de eerste zichtbare problemen, maar die werden vooral afgedaan als moeilijk puberaal gedrag. Het werd nochtans niet beter. Op school lukte haar studies niet, ze was asociaal en trok zich vaak terug in haar kamer. Niemand, ook ik niet, kon echt de vinger op de wonde leggen. Mijn advies om een kinderpsycholoog te consulteren, leverde aanvankelijk weinig op.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts).

domus
medica

- ◆ Op haar zestiende jaar werd na een zware psychotische opstoot eindelijk een diagnose gesteld, namelijk Schizofrenie. Periodes van opnames in de psychiatrie wisselden zich af met een verblijf bij haar ouders. Het contact met haar ouders verliep helaas zeer stroef, en dat manifesteerde zich reeds vroeg. Vanaf haar 14de jaar kwam ze regelmatig naar mijn huisartsenpraktijk. Buikpijn, hoofdpijn, neerslachtigheid en familiale spanningen haalde ze regelmatig aan. Op een dag vertrouwde ze me toe dat ze soms eens 'experimenteerde' met drugs, maar dat ze dat niet frequent deed. In ieder geval kreeg ik een absoluut spreekverbod naar haar ouders toe.... Ook in de verslagen van de psychiater las ik regelmatig dat ze niet wilde had dat haar ouders iets van haar wisten en geen geval medische informatie mochten ontvangen. Nochtans leken haar ouders altijd op een oprechte manier erg begaan met haar te zijn geweest.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts).

domus
medica

- ◆ Vanaf haar 19de 'vergat' ze vaak haar medicatie (anti-psychotica en antidepressiva), waardoor ze regelmatig een ernstige terugval had. In die periodes was ze ook erg suïcidaal te noemen, maar noch ikzelf, noch haar ouders, noch haar behandelend psychiater konden haar overtuigen van het belang van haar medicatie. Op 15 september 2006 pleegde Marieke zelfmoord. Ik had haar de dag voordien nog op mijn consultatie gehad.
- ◆ Geheel onverwacht kreeg ik op 2 oktober van dat jaar een telefoontje van de Federale Ombudsdienst 'Rechten van de Patiënt'. De ouders van Marieke hadden een klacht geformuleerd. Schuldig hulpverzuim werd mij verweten, en bovendien had ik hen moeten verwittigen over het drugsgebruik van hun dochter. Ze wilden ook inzage hebben in het medisch dossier. Dit kwam hard aan....

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-meerkeuzevragen.

domus
medica

Kon de huisarts aan de ouders informatie achterhouden toen Marieke nog minderjarig was?

- ☐ Nee, want de ouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers van Marieke en hebben dus recht op alle informatie van hun minderjarige dochter.
- ☐ Ja, want de huisarts kan zelf oordelen of de minderjarige patiënt (Marieke) tot een redelijke beoordeling van haar belangen in staat kan worden geacht. Niettemin is de huisarts niet verplicht om zich aan zijn medisch beroepsgeheim in relatie tot de ouders te houden; hij mag spreken.
- ☐ Ja, want de huisarts kan zelf oordelen of de minderjarige patiënt (Marieke) tot een redelijke beoordeling van haar belangen in staat kan worden geacht. Niettemin is de huisarts verplicht om zich aan zijn medisch beroepsgeheim in relatie tot de ouders te houden; hij mag niet spreken.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-meerkeuzevragen.

domus
medica

Kon de huisarts aan de ouders informatie achterhouden toen Marieke nog minderjarig was?

- ☐ Nee, want de ouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers van Marieke en hebben dus recht op alle informatie van hun minderjarige dochter.
- ☐ Ja, want de huisarts kan zelf oordelen of de minderjarige patiënt (Marieke) tot een redelijke beoordeling van haar belangen in staat kan worden geacht. Niettemin is de huisarts niet verplicht om zich aan zijn medisch beroepsgeheim in relatie tot de ouders te houden; hij mag spreken.
- ☒ Ja, want de huisarts kan zelf oordelen of de minderjarige patiënt (Marieke) tot een redelijke beoordeling van haar belangen in staat kan worden geacht. Niettemin is de huisarts verplicht om zich aan zijn medisch beroepsgeheim in relatie tot de ouders te houden; hij mag niet spreken.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-meerkeuzevragen.

domus
medica

Moet de huisarts onrechtstreekse inzage in het dossier van de overleden dochter toestaan?

- ☐ Ja, want de ouders hebben altijd het recht om via een door hen aangeduide beroepsbeoefenaar in het dossier van hun dochter te laten kijken.
- ☐ Nee, want de dochter heeft zich verzet tegen inzage in het dossier.
- ☒ Ja, want de ouders hebben het recht om via een door hen aangeduide beroepsbeoefenaar in het dossier van hun dochter te laten kijken en het verzet is niet uitdrukkelijk geformuleerd in de zin van een verzet tegen inzage na overlijden..

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-meerkeuzevragen.

domus
medica

Moet de huisarts onrechtstreekse inzage in het dossier van de overleden dochter toestaan?

- ☒ Ja, want de ouders hebben altijd het recht om via een door hen aangeduide beroepsbeoefenaar in het dossier van hun dochter te laten kijken.
- ☐ Nee, want de dochter heeft zich verzet tegen inzage in het dossier.
- ☐ Ja, want de ouders hebben het recht om via een door hen aangeduide beroepsbeoefenaar in het dossier van hun dochter te laten kijken en het verzet is niet uitdrukkelijk geformuleerd in de zin van een verzet tegen inzage na overlijden..

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-juridische vraagst.

domus
medica

☒ **Minderjarigen.**

*Principe: Uitoefening rechten door ouders of voogd
= wettelijke vertegenwoordigers.*

*Betrekken van patiënt i.f.v. leeftijd en maturiteit
Zelfstandige uitoefening van rechten: redelijke beoordeling van zijn belangen.*

- ☒ Leeftijd,
- ☒ Maturiteit,
- ☒ Aard van behandeling of ingreep.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-juridische vraagst.

domus
medica

Het patiëntendossier. Definitie en inhoudelijke voorwaarden.

- Patiëntenrechtenwet: geen def.
- Andere regelgevende bepalingen: def + inhoudelijke bepalingen
- Inhoudelijke voorwaarden vanuit WPR

Inzagerecht (patiënt /vertegenwoordiger)

1. Rechtstreeks inzagerecht
2. Termijn: 15 dagen
3. Uitzondering: persoonlijke notities en gegevens van derden
4. Onrechtstreeks inzagerecht:
 - a) op verzoek van patiënt (vertrouwenspersoon)
 - b) bij therapeutische exceptie
 - c) Nabestaanden onder voorwaarden.
 - d) Soms de vertegenwoordiger: privacy.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-juridische vraagst.

domus
medica

NABESTAANDEN

- ◆ *Onrechtstreeks inzagerecht via een door de nabestaande aangewezen beroepsbeoefenaar die ook uitzonderlijk inzage heeft in de persoonlijke notities.*
- ◆ *De patiënt heeft zich bij leven niet uitdrukkelijk verzet*
- ◆ *Het betreft hier enkel de echtgenoot of de wettelijk*
- ◆ *samenwonende partner, de partner en de bloedverwanten tot en met de tweede graad (ouder, kind, broer/zus, kleinkind en grootouder = geen cascade)*
- ◆ *Het verzoek tot inzage moet bovendien voldoende gemotiveerd en gespecificeerd zijn.*

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-juridische vraagst.

domus
medica

Recht op afschrift: patiënt of vertegenwoordiger.

1. Rechtstreeks afschrift ("persoonlijk en vertrouwelijk")
2. Prijs (KB).
3. Termijn: 15 dagen
4. Uitzondering: persoonlijke notities en gegevens van derden.
5. Weigering: druk van derden..
6. Nabestaanden = NIET
7. "Onrechtstreeks afschrift":
 - a) op verzoek van patiënt (vertrouwenspersoon)
 - b) bij therapeutische exceptie

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

III. Verhaal nr.3 (Huisarts)-juridische vraagst.

domus
medica

KLachtrecht.

1. Ziekenhuizen
2. Overlegplatforms GGZ (bvb. beschermd wonen, PVT's,..)
3. Federale ombudsdienst
 - ◆ RESIDU (bvb.huisartsen,..)
 - ◆ Behandelen van klachten over de wijze van bemiddeling door de lokale ombudspersonen (FCRP)
4. Takenpakket (informerend , bemiddelen, doorverwijzen en aanbevelen)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

